

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 14 listopada 2023 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Leszek Bielecki (przewodniczący)

SSN Romuald Dalewski (sprawozdawca)

SSN Renata Żywicka

w sprawie z odwołania L. M.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych [...] Oddziałowi w Warszawie

o wypłatę emerytury,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń

Społecznych w dniu 14 listopada 2023 r.,

skargi kasacyjnej organu rentowego od wyroku Sądu Apelacyjnego w Warszawie

z dnia 17 listopada 2021 r., sygn. akt III AUa 5/21,

**1) uchyla zaskarżony wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie
oraz zmienia poprzedzający go wyrok Sądu Okręgowego w
Warszawie z dnia 13 października 2020 r. sygn. akt XXI V 598/20, w
ten sposób, że oddala odwołanie,**

**2) nie obciąża L. M. kosztami postępowania za I i II instancję
oraz kosztami postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

L. M. odwołał się od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych [...] Oddziału w Warszawie z 18 marca 2020 r., przyznającej odwołującemu prawo do emerytury z

systemu powszechnego od 1 lutego 2020 r. w zakresie w jakim organ rentowy zawiesił pobieranie tej emerytury, z uwagi na zbieg prawa do więcej niż jednego świadczenia, tj. emerytury wojskowej.

Sąd Okręgowy w Warszawie wyrokiem z 13 października 2020 r., zmienił zaskarżoną decyzję w ten sposób, że ustalone prawo do emerytury L. M. nie podlega zawieszeniu.

Sąd pierwszej instancji ustalił, że L. M. 19 lutego 2020 r. złożył wniosek o przyznanie prawa do emerytury z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Od 1 lutego 2005 r. ma przyznane prawo do emerytury wojskowej na podstawie ustawy z dnia 10 grudnia 1993 r. o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych oraz ich rodzin. Do ustalenia prawa do tego świadczenia oraz jego wysokości uwzględniono jedynie okres służby wojskowej od 15 września 1972 r. do 31 stycznia 2005 r. Wysokość emerytury wojskowej została ustalona w maksymalnej wysokości przy uwzględnieniu zasady, że procentowy wymiar emerytury nie przekracza 75% podstawy wymiaru świadczenia. Do wysługi emerytalnej odwołującego nie doliczono okresów zatrudnienia po zwolnieniu ze służby wojskowej, (decyzja WBE z 24 marca 2005 r., wyjaśnienia WBE). Po zakończeniu służby wojskowej L. M. podjął zatrudnienie w Ministerstwie Obrony Narodowej, w pełnym wymiarze czasu pracy, jako główny księgowy resortu w departamencie budżetowym. Umowa o pracę trwała od 1 lutego 2005 r. do 31 sierpnia 2019 r.

Decyzją z 18 marca 2020 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych [...] Oddział w Warszawie przyznał odwołującemu prawo do emerytury z powszechnego systemu ubezpieczenia od 1 lutego 2020 r. ustalając jej wysokość na 2358,89 zł brutto. Wypłata emerytury została zawieszona przez organ rentowy z uwagi na zbieg prawa do świadczenia z prawem do emerytury wojskowej.

Sąd Okręgowy podniósł, że przedmiotem procesu jest prawo ubezpieczonego do wypłaty zawieszanej emerytury z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych w sytuacji zbiegu tego świadczenia z emeryturą wojskową. Stosownie do treści art. 7 ustawy z dnia 10 grudnia 1993 r. o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych i ich rodzin, w razie zbiegu prawa do emerytury lub renty przewidzianych w ustawie z prawem do emerytury lub renty albo do uposażenia w stanie spoczynku lub uposażenia rodzinnego przewidzianych w odrębnych przepisach wypłaca się

świadczenie wyższe lub wybrane przez osobę uprawnioną, jeżeli przepisy szczególne nie stanowią inaczej. Zgodnie zaś z art. 95 ust. 1 ustawy w razie zbiegu u jednej osoby prawa do kilku świadczeń przewidzianych w ustawie wypłaca się jedno z tych świadczeń - wyższe lub wybrane przez zainteresowanego. Przepis ust. 1 nie znajduje zastosowania w przypadku, gdy emerytura wojskowa lub policyjna została obliczona według zasad określonych w art. 15a albo art. 18e ustawy z dnia 10 grudnia 1993 r. o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych oraz ich rodzin lub w art. 15a lub art. 15d lub art. 18e ustawy z dnia 18 lutego 1994 r. o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Straży Granicznej, Straży Marszałkowskiej, Służby Ochrony Państwa, Państwowej Straży Pożarnej, Służby Celno-Skarbowej i Służby Więziennej oraz ich rodzin. Dla rozstrzygnięcia przedmiotowej sprawy główne znaczenie ma wykładania zwrotu „emerytura (...) została obliczona według zasad określonych w art. 15a albo art. 18e ustawy z dnia 10 grudnia 1993 r. o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych oraz ich rodzin”. Przepis art. 15 ust. 1 ustawy z dnia 10 grudnia 1993 r. o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych oraz ich rodzin, emerytura dla żołnierza, który pozostawał w służbie przed dniem 2 stycznia 1999 r., wynosi 40% podstawy jej wymiaru za 15 lat służby wojskowej i wzrasta, z zastrzeżeniem ust. 1 a, o 2,6% podstawy wymiaru - za każdy dalszy rok tej służby. Tak ustalona kwota emerytury bez uwzględnienia dodatków, zasiłków i świadczeń pieniężnych, o których mowa w art. 25, nie może przekraczać 75% podstawy wymiaru emerytury (art. 18 ust. 1). Natomiast odmienna reguła dotyczy emerytury dla żołnierza, który został powołany do zawodowej służby wojskowej po raz pierwszy po dniu 1 stycznia 1999 r. Wówczas świadczenie wynosi 40% podstawy jego wymiaru za 15 lat służby wojskowej i wzrasta według zasad określonych w art. 15 ust. 1 pkt 1 i ust. 1a-5.

Sąd pierwszej instancji podkreślił, że nie wszyscy żołnierze, którzy pozostawali w służbie przed dniem 2 stycznia 1999 r., mogą faktycznie zrealizować uprawnienie do wykorzystania „cywilnej” wysługi emerytalnej. Wystarczy bowiem odpowiednio długa służba i wzrosty emerytury z tytułu szczególnych właściwości służby (art. 15 ust. 2 i 3) lub z tytułu inwalidztwa wojskowego (art. 15 ust. 4), aby -

przy spłaszczeniu podstawy wymiaru emerytury wojskowej do maksymalnie 75% (art. 18 ust. 1) - „cywilne” okresy ubezpieczenia w żaden sposób nie zwiększały świadczenia. W takim przypadku emeryt wojskowy, niezależnie od swojej woli, nie ma prawnej możliwości skonsumowania żadnego „cywilnego” okresu ubezpieczenia w wojskowej emeryturze.

Sąd Najwyższy za właściwy uznał taki kierunek wykładni art. 95 ust. 1 i 2 ustawy emerytalnej, z którego wynika, że użyte w ust. 2 tego artykułu sformułowanie „emerytura (...) obliczona według zasad określonych w art. 15a albo art. 18e ustawy z dnia 10 grudnia 1993 r. o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych” oznacza odwołanie się do zasad obliczenia emerytury wojskowej określonych w tych przepisach, a więc z uwzględnieniem wyłącznie służby wojskowej, co z kolei uzasadnia prawo do pobierania dwóch emerytur „wypracowanych” niezależnie od siebie. Zatem o wyjątku od zasady pobierania jednego świadczenia nie decyduje data przyjęcia do służby, ale brak możliwości obliczenia emerytury wojskowej przy uwzględnieniu „cywilnego” stażu emerytalnego. Przy czym ten „brak możliwości” nie występuje wtedy, gdy emeryt wojskowy nie decyduje się na złożenie wniosku o doliczenie po zwolnieniu ze służby wojskowej okresów składkowych i nieskładkowych, choć mogą one zwiększyć podstawę wymiaru emerytury do 75%. Wspólnym bowiem mianownikiem uzasadniającym prawo do dwóch świadczeń są uwarunkowania wynikające z przepisów prawa niepozwalające na wykorzystanie stażu „cywilnego” w emeryturze wojskowej, a nie wybór emeryta wojskowego (por. wyrok Sądu Najwyższego z 24 stycznia 2019 r., I UK 426/17, LEX nr 2610283).

Sąd Okręgowy podkreślił, że odwołujący pełnił służbę wojskową przez 32 lata, a jego prawo do emerytury wojskowej zostało ustalone decyzją z 24 marca 2005 r. w oparciu o przepisy ustawy z dnia 10 grudnia 1993 r. o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych oraz ich rodzin. Jednocześnie już w decyzji o ustaleniu prawa do emerytury wojskowej, wysokość świadczenia odwołującego została zmniejszona do maksymalnie 75% podstawy (art. 18 ust. 1). W konsekwencji późniejszy, cywilny okres zatrudnienia odwołującego w MON nie ma znaczenia dla wysokości emerytury wojskowej i nie został zaliczony przez organ rentowy do wysługi lat.

Sąd Okręgowy dzieląc przytoczony pogląd Sądu Najwyższego uznał, że sytuacja faktyczna odwołującego jest tożsama co zasada ustalania prawa do

emerytury określona w art. 15a ustawy z dnia 10 grudnia 1993 r. o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych oraz ich rodzin. Kryterium, które niewątpliwie zadecydowało o uprzywilejowaniu (pobieraniem dwóch świadczeń) żołnierzy, którzy zostali powołani do służby po raz pierwszy po dniu 1 stycznia 1999 r., to brak możliwości uwzględniania w wojskowej emeryturze jakiegokolwiek okresu „cywilnego” stażu emerytalnego. Kryterium to jednocześnie określa krąg podmiotów charakteryzujących się tą samą istotną cechą relewantną. Do tej grupy należą emeryci wojskowi, których wypracowane okresy składkowe i nieskładkowe nie miały żadnego wpływu na wysokość emerytury wojskowej, do nich zaś należą wszyscy żołnierze, którzy zostali powołani do służby po raz pierwszy po dniu 1 stycznia 1999 r. oraz niektórzy żołnierze, którzy pozostawali w służbie przed dniem 2 stycznia 1999 r.

Na skutek apelacji organu rentowego Sąd Apelacyjny wyrokiem z 17 listopada 2021 r., oddalił jego apelację.

Zdaniem Sądu drugiej instancji Sąd Okręgowy przeprowadził w sposób poprawny postępowanie dowodowe i na podstawie zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego poczynił trafne ustalenia, zaś ustalony stan faktyczny poddał ocenie prawnej, w wyniku której wyprowadził właściwe wnioski skutkujące uwzględnieniem odwołania.

Zdaniem Sądu Apelacyjnego, nie są skuteczne zarzuty apelacji naruszenia przez Sąd pierwszej instancji prawa materialnego, tj. art. 2 ust. 1 i 2, art. 5 ust. 2a, art. 95 ust. 1 i 2, art. 96, ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz.U. z 2018 r., poz. 1270 ze zm.; dalej: ustawa emerytalna) oraz art. 12, art. 14, art. 15, art. 16, art. 15a, art. 18e ustawy z dnia 10 grudnia 1993 r. o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych oraz ich rodzin (Dz.U. z 2019 r., poz. 289 ze zm.). Z prawidłowych ustaleń Sądu Okręgowego wynika, że odwołujący od 1 lutego 2005 r. ma przyznane prawo do emerytury wojskowej na podstawie ustawy z dnia 10 grudnia 1993 r. o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych oraz ich rodzin. Do ustalenia prawa do tego świadczenia oraz jego wysokości uwzględniono wyłącznie okres służby wojskowej od 15 września 1972 r. do 31 stycznia 2005 r. Wysokość emerytury wojskowej została ustalona w maksymalnej wysokości 75% podstawy wymiaru świadczenia. Do wysługi emerytalnej nie doliczono żadnych „cywilnych” okresów zatrudnienia, na

podstawie art. 14 ust. 1 pkt 2 lub art. 15 ust. 1 pkt 2, 3, 4, art. 16 ust. 1 ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych oraz ich rodzin. Wysokość wojskowej emerytury ubezpieczonego została wyliczona stosownie do treści art. 12, art. 15 ust. 1 pkt 1 i art. 18 ust. 1 ustawy z dnia 10 grudnia 1993 r. o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych oraz ich rodzin. Zgodnie z art. 15 ust. 1 pkt 1 ww. ustawy, emerytura dla żołnierza, który pozostawał w służbie przed dniem 2 stycznia 1999 r., wynosi 40% podstawy jej wymiaru za 15 lat służby wojskowej i wzrasta, z zastrzeżeniem ust. 1a, o 2,6% podstawy wymiaru - za każdy dalszy rok tej służby. Tak ustalona kwota emerytury bez uwzględnienia dodatków, zasiłków i świadczeń pieniężnych, o których mowa w art. 25, nie może przekraczać 75% podstawy wymiaru emerytury (art. 18 ust. 1).

Sąd Apelacyjny stwierdził, że zachodzi zbieg prawa do świadczeń odwołującego, w rozumieniu art. 95 ustawy emerytalnej, tj. emerytury wojskowej, przy ustaleniu której do wysługi emerytalnej uwzględniono tylko okresy służby wojskowej i nie uwzględniono w wysłudze żadnych okresów „cywilnych” oraz emerytury z powszechnego systemu ubezpieczeń, do której uwzględniono okresy zatrudnienia na podstawie umowy o pracę, po zwolnieniu ze służby. W myśl art. 95 ust. 1 ustawy emerytalnej, w razie zbiegu u jednej osoby prawa do kilku świadczeń przewidzianych w ustawie wypłaca się jedno z tych świadczeń wyższe lub wybrane przez zainteresowanego. Natomiast zgodnie z ust. 2, przepis ust. 1 stosuje się również, z uwzględnieniem art. 96, w razie zbiegu prawa do emerytury lub renty określonych w ustawie z prawem do świadczeń przewidzianych w przepisach o zaopatrzeniu emerytalnym osób, o których mowa w art. 2 ust. 2, z wyjątkiem przypadku gdy emerytura wojskowa lub policyjna została obliczona według zasad określonych w art. 15a albo 18e ustawy z dnia 10 grudnia 1993 r. o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych oraz ich rodzin lub w art. 15a lub art. 15d lub art. 18e ustawy z dnia 18 lutego 1994 r. o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji (...).

Sąd drugiej instancji podniósł, że Sąd Najwyższy w wyroku z 24 stycznia 2019 r., I UK 426/17 (Legalis nr 1866677) stwierdził, że: „I. Właściwy jest taki kierunek wykładni art. 95 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t.j. Dz.U z 2018 r. poz. 1076 ze zm.),

z którego wynika, że użyte w ust. 2 tego artykułu sformułowanie «emerytura (...) obliczona według zasad określonych w art. 15a albo art. 18e ustawy z dnia 10 grudnia 1993 r. o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych oznacza odwołanie się do zasad obliczenia emerytury wojskowej określonych w tych przepisach, a więc z uwzględnieniem wyłącznie służby wojskowej, co z kolei uzasadnia prawo do pobierania dwóch emerytur «wypracowanych» niezależnie od siebie. Zatem o wyjątku od zasady pobierania jednego świadczenia nie decyduje data przyjęcia do służby, ale brak możliwości obliczenia emerytury wojskowej przy uwzględnieniu „cywilnego” stażu emerytalnego. Przy czym ten brak możliwości nie występuje wtedy, gdy emeryt wojskowy nie decyduje się na złożenie wniosku o doliczenie po zwolnieniu ze służby wojskowej okresów składkowych i nieskładkowych, choć mogą one zwiększyć podstawę wymiaru emerytury do 75 %. Wspólnym bowiem mianownikiem uzasadniającym prawo do dwóch świadczeń są uwarunkowania wynikające z przepisów prawa niepozwalające na wykorzystanie stażu «cywilnego» w emeryturze wojskowej, a nie wybór emeryta wojskowego. II. O zastosowaniu wyjątku od zasady wypłacania jednego świadczenia decyduje brak możliwości obliczenia emerytury wojskowej przy uwzględnieniu „cywilnego” stażu emerytalnego, a nie data przyjęcia żołnierza zawodowego do służby wojskowej (art. 95 ust. 2 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, t.j. Dz.U. z 2018 r., poz. 1076). W uzasadnieniu cytowanego wyroku Sąd Najwyższy przedstawił obszerne wywody prawne, z którymi w całości zgadza się Sąd Apelacyjny w składzie rozpoznającym niniejszą sprawę. Z argumentacji prawnej Sądu Najwyższego wynika, że jeżeli żołnierz zawodowy lub funkcjonariusz Policji został powołany/przyjęty do służby przed 1 stycznia 1999r., ma możliwość obliczenia emerytury wojskowej (policyjnej) z uwzględnieniem także „cywilnego” stażu emerytalnego, to wypłata tylko jednego korzystniejszego świadczenia wojskowego/policyjnego zgodnie z art. 95 ust.2 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, nie narusza prawa danego uprawnionego do zabezpieczenia społecznego w kontekście zasad art. 2, art. 32 ust. 1 i art. 67 ust. 1 Konstytucji RP, przy jednoczesnym poszanowaniu zasady solidaryzmu społecznego, właściwego dla tej sfery życia obywateli gwarantowanej przez Państwo. Sąd Najwyższy podkreślił, że przyjęta wykładnia art. 95 ust.2 ustawy o emeryturach i rentach z FUS nie sprzeciwia

się zasadzie wzajemności składki i prawa do świadczenia, która w polskim systemie ubezpieczenia społecznego nigdy nie była pojmowana w sposób absolutny (por. np. wyroki Trybunału Konstytucyjnego z: 11 grudnia 2006 r., SK 15/06, OTK-A 2006 nr 11, poz. 170; 27 stycznia 2001 r., SK 41/07, OTK-A 2010 nr 1, poz. 5). Wynika to z ogólnej logiki systemu ubezpieczeń społecznych, kierującego się nie tylko zasadą wzajemności składki i świadczeń, ale również zasadą solidarności międzypokoleniowej (por. wyrok Trybunału Konstytucyjnego z 24 października 2005 r., P 13/04, OTK-A 2002 nr 1, poz. 2) czy szerzej: solidaryzmu społecznego (por. wyroki Trybunału Konstytucyjnego z 22 czerwca 1999 r. K 5/99, OTK 1990 nr 5, poz. 100 i 4 grudnia 2000 r., K 9/00, OTK 2000 nr 8, poz. 294) oraz powszechności i względnej jednolitości kryteriów przyznawania świadczeń i określania ich wysokości (por. wyrok Trybunału Konstytucyjnego z 8 września 2005 r., P 17/04, OTK-A 2005 nr 8, poz. 90). W związku z tym, brak prostej zależności między prawem do świadczeń i ich wysokością a okresem opłacania i rozmiarem składki nie zawsze oznacza niekonstytucyjność konkretnej regulacji (por. wyroki Trybunału Konstytucyjnego z: 20 maja 2000 r., K 37/98, OTK 2000 nr 4, poz. 112 i z 11 grudnia 2006 r., SK 15/06, OTK-A 2006 nr 11, poz. 170). Skoro emeryt korzysta ze wzrostu emerytury wojskowej z tytułu „cywilnej” wysługi emerytalnej, to oznacza, że zostaje zachowana zasada wzajemności składki i świadczeń w rozumieniu funkcjonującym w polskim systemie ubezpieczenia społecznego nawet wtedy, gdy włożony wkład nie jest wprost proporcjonalny do korzyści, jaką przynosi zwiększenie emerytury. Sąd Najwyższy zwrócił uwagę, że do istoty konstytucyjnego prawa do zabezpieczenia społecznego (art. 67 Konstytucji RP) należy zapewnienie środków utrzymania w razie niezdolności do pracy ze względu na chorobę lub inwalidztwo oraz po osiągnięciu wieku emerytalnego, a także w razie pozostawania bez pracy bez własnej woli (zob. np. wyrok Trybunału Konstytucyjnego z 19 grudnia 2012 r., K 9/12, OTK-A 2012 nr 11, poz. 136 czy wyrok z 3 marca 2015 r., K 39/13, OTK-A 2015 nr 3, poz. 27). Istotę prawa do zabezpieczenia społecznego po osiągnięciu wieku emerytalnego Trybunał zdefiniował jako obowiązek zagwarantowania minimum poziomu świadczeń osobom, które osiągnęły wiek emerytalny i zaprzestały w związku z tym aktywności zawodowej (por. wyrok z 7 lutego 2006 r., sygn. SK 45/04, OTK-A 2006 nr 2, poz. 15). Ustawodawca musi więc zadbać w pierwszej kolejności

o to, aby świadczenia w ramach systemu zabezpieczenia społecznego zapewniały odpowiednie minimum środków utrzymania w sytuacjach określonych w Konstytucji osobom, które nie są w stanie utrzymywać się samodzielnie, temu zaś służy zapewnienie optymalnej alokacji ograniczonego zasobu środków finansowych na realizację celów systemu zabezpieczenia społecznego. Ten aspekt oznacza, że ustawodawca nie ma konstytucyjnego obowiązku umożliwienia kumulacji świadczeń rentowych i emerytalnych z różnych tytułów (zob. uzasadnienie wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 31 stycznia 2006 r., K 23/03, OTK-A 2006 nr 1, poz. 8), tym bardziej w sytuacji, gdy pobieranie tylko jednego z nich pozwala nie tylko na zabezpieczenie podstawowych potrzeb, ale ten standard znacznie przewyższa. Sąd Najwyższy, powołując się na powyższe orzecznictwo, stwierdził jednak, że nie wszyscy żołnierze (funkcjonariusze), którzy pozostawali w służbie przed dniem 2 stycznia 1999r., mogą faktycznie zrealizować uprawnienie do wykorzystania „cywilnej” wysługi emerytalnej. Wystarczy bowiem odpowiednio długa służba i wzrosty emerytury z tytułu szczególnych właściwości służby (art. 15 ust. 2 i 3) lub z tytułu inwalidztwa wojskowego (art. 15 ust. 4), aby - przy spłaszczeniu podstawy wymiaru emerytury wojskowej do maksymalnie 75% (art. 18 ust. 1) - „cywilne” okresy ubezpieczenia w żaden sposób nie zwiększały świadczenia. W takim przypadku emeryt wojskowy (policyjny), niezależnie od swojej woli, nie ma prawnej możliwości skonsumowania żadnego „cywilnego” okresu ubezpieczenia w wojskowej emeryturze. Podobnie rzecz się ma w przypadku tego rodzaju okresów poprzedzających służbę, krótszych niż rok (art. 15 ust. 1 pkt 2-4). W opisanych uwarunkowaniach emeryt wojskowy pozostaje w sytuacji identycznej jak żołnierz, który rozpoczął służbę po raz pierwszy po dniu 1 stycznia 1999 r. - jego emerytura jest obliczana wyłącznie w oparciu o wojskowy staż emerytalny. W takiej zatem sytuacji znajduje zastosowanie nakaz jednakowego traktowania podmiotów prawa w obrębie określonej klasy (kategorii) z konstytucyjnej zasady równości wyrażonej w art. 32 ust. 1 Konstytucji. Wszystkie podmioty prawa charakteryzujące się w równym stopniu daną cechą istotną powinny być traktowane równo, a więc według jednakowej miary, bez zróżnicowań zarówno dyskryminujących, jak i faworyzujących. Zasada równości zakłada jednocześnie różne traktowanie podmiotów różnych, tj. podmiotów, które nie posiadają wspólnej cechy istotnej.

Równość wobec prawa to także zasadność wyboru takiego, a nie innego kryterium różnicowania, które jednakże musi pozostawać w racjonalnym związku z celem i treścią danej regulacji, wagą interesu, któremu różnicowanie ma służyć i w odpowiedniej proporcji do wagi interesów, które zostają naruszone w wyniku wprowadzonego różnicowania oraz z innymi wartościami, zasadami, czy normami konstytucyjnymi, uzasadniającymi odmienne traktowanie podmiotów podobnych (por. wyrok Trybunału Konstytucyjnego: z 6 maja 1998 r., K 37/97, OTK 1998 nr 3, poz. 33, por. też orzeczenia z 3 września 1996 r., K 10/96, OTK 1996 nr 4, poz. 33 i z 16 grudnia 1996 r., U 1/96, OTK 1996 nr 6, poz. 55 oraz wyroki: z 24 października 2001 r., SK 22/01, OTK 2001 nr 7, poz. 216; z 2 kwietnia 2003 r., K 13/02, OTK-A 2003 nr 4, poz. 28, z 3 marca 2004 r., K 29/03, OTK-A 2004 nr 3, poz. 17). Kryterium, które niewątpliwie zadecydowało o uprzywilejowaniu (pobieraniem dwóch świadczeń) żołnierzy, którzy zostali powołani do służby po raz pierwszy po dniu 1 stycznia 1999 r., to brak możliwości uwzględniania w wojskowej emeryturze jakiegokolwiek okresu „cywilnego” stażu emerytalnego. Kryterium to jednocześnie określa krąg podmiotów charakteryzujących się tą samą istotną cechą relewantną. Do tej grupy należą emeryci wojskowi, których wypracowane okresy składkowe i nieskładkowe nie miały żadnego wpływu na wysokość emerytury wojskowej, do nich zaś należą wszyscy żołnierze, którzy zostali powołani do służby po raz pierwszy po dniu 1 stycznia 1999 r. oraz niektórzy żołnierze, którzy pozostawali w służbie przed dniem 2 stycznia 1999 r.

Dalej Sąd Apelacyjny podniósł, że Trybunał Konstytucyjny w wyroku z 15 grudnia 2020 r., SK 9/16, orzekł, że art. 7 ustawy z dnia 10 grudnia 1993 r. o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych oraz ich rodzin w związku z art. 95 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych w zakresie, w jakim wyłącza jednoczesną wypłatę uprawnionemu wojskowej renty inwalidzkiej przyznanej z uwagi na wypadek mający związek ze służbą wojskową oraz emerytury częściowej, jest zgodny z art. 67 ust. 1 w związku z art. 32 ust. 1 Konstytucji RP.

Mając na uwadze powyższe przepisy oraz ich interpretację, w okolicznościach faktycznych sprawy Sąd drugiej instancji uznał, że odwołującemu przysługuje prawo do pobierania dwóch świadczeń, gdyż zostały „wypracowane” niezależnie od siebie.

W tym przypadku zachodzi wyjątek od zasady pobierania jednego świadczenia, wobec zbiegu świadczeń, o którym mowa w art. 95 ust. 1 i 2 ustawy emerytalnej. Odwołujący się pozostawał w służbie wojskowej przed 2 stycznia 1999 r. Wysokość podstawy wymiaru jego emerytury wojskowej została ograniczona do 75%, przy czym wysługa emerytalna została wyliczona jedynie z tytułu samej służby w wojsku w okresie od 15 września 1972 r. do 31 stycznia 2005 r., z której ubezpieczony uzyskał już ponad 75% podstawy wymiaru. Do wysługi emerytalnej nie zostały zaliczone żadne okresy składkowe „cywilne”. Do emerytury z powszechnego systemu ubezpieczeń odwołujący się zgłosił inne okresy ubezpieczenia, tj. okresy zatrudnienia na umowę o pracę, tzw. „cywilne” okresy ubezpieczenia, z okresu po zwolnieniu ze służby, od 1 lutego 2005 r. do 31 sierpnia 2019 r. Okresy te nie zostały doliczone do wojskowej wysługi emerytalnej odwołującego się. Gdyby nawet ubezpieczony taki wniosek złożył, to nie wpłynęłyby na wysokość świadczenia, gdyż podstawa wymiaru bez nich wynosi ponad 75% i została już spłaszczona do maksymalnej wysokości 75 %. Nie ma zatem możliwości obliczenia emerytury wojskowej przy uwzględnieniu także tego „cywilnego” stażu emerytalnego, wypracowanego po zwolnieniu ze służby.

Reasumując, Sąd Apelacyjny podniósł, że odwołujący się jest w takiej samej sytuacji, jak żołnierz, który rozpoczął służbę po raz pierwszy po dniu 1 stycznia 1999 r., gdyż jego emerytura jest obliczona wyłącznie w oparciu o wojskowy staż emerytalny, na podstawie art. 15a ww. ustawy. Jednak okresy składkowe „cywilne” odwołującego się, z których opłacane były składki na ubezpieczenia społeczne, z okresu po zwolnieniu ze służby, w żaden sposób nie wpływają na wysokość jego emerytury wojskowej i nie mogą zostać przez ubezpieczonego „skonsumowane”. Odwołujący się, niezależnie od swojej woli, nie może faktycznie zrealizować swoich uprawnień do wykorzystania „cywilnej” wysługi emerytalnej, pobierając emeryturę wojskową. W takim przypadku nie zostaje zachowana zasada wzajemności składki i świadczeń w rozumieniu funkcjonującym w polskim systemie ubezpieczenia społecznego, przez co dochodzi do naruszenia konstytucyjnego prawa do zabezpieczenia społecznego (art. 67 Konstytucji RP). Znajduje w tej sytuacji zastosowanie nakaz jednakowego traktowania podmiotów prawa w obrębie

określonej klasy (kategorii) z konstytucyjnej zasady, wynikający z art. 32 ust. 1 Konstytucji RP.

W ocenie Sądu Apelacyjnego, należy uznać, że odwołujący się należy do osób, którzy na zasadzie wyjątku uregulowanego w art. 95 ust. 2 zostali wyłączeni z zastosowania art. 95 ust. 1 ustawy emerytalnej. W konsekwencji, organ rentowy w zaskarżonej decyzji niezasadnie wstrzymał wypłatę emerytury powszechnej na rzecz ubezpieczonego, na podstawie art. 98 ust. 1 w związku z art. 95 ust. 1 i 2 ustawy emerytalnej, wobec pobierania korzystniejszej emerytury wojskowej. Prawdłowo Sąd pierwszej instancji wywiódł, że odwołujący się jest uprawniony do wypłaty obu świadczeń, z dwóch systemów zabezpieczenia.

Od wyroku Sądu Apelacyjnego skargę kasacyjną wniósł organ rentowy. Skarżący zaskarżył wyrok w całości i wniósł o jego uchylenie i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Apelacyjnemu. Ewentualnie skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie i orzeczenie co do istoty sprawy przez oddalenie odwołania wnioskodawcy w całości.

W podstawach skargi kasacyjnej skarżący zarzucił:

1. naruszenie prawa materialnego przez błędną wykładnię art. 2 ust. 1 pkt 1, art. 95 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz.U. Nr 162, poz. 1118 z póź.zm.) w związku z art. 12, art. 15a, art. 18e ustawy z dnia 10 grudnia 1993 r. o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych oraz ich rodzin (Dz.U. z 2020 r., poz. 586 ze zm.) polegającego na przyjęciu przez Sąd drugiej instancji błędnego stanowiska o możliwości wypłaty dwóch emerytur „wypracowanych” niezależnie od siebie z uwzględnieniem wyłącznie służby wojskowej i wyłącznie okresów cywilnych (składkowych i nieskładkowych).

2. naruszeniu przepisów postępowania, które miało istotny wpływ na wynik sprawy w szczególności art. 233 § 1 k.p.c., art. 382 k.p.c., art. 391 § 1 k.p.c., przez przekroczenie granicy swobodnej oceny dowodów, nie ustosunkowanie się do całości materiału dowodowego oraz niewyjaśnienie poważnych wątpliwości prawnych tj. na przesłance wynikającej z art. 398³ § 1 pkt. 2 k.p.c.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną odwołujący wniósł o odrzucenie skargi kasacyjnej na podstawie art. 398⁶ § 2 k.p.c., w zw. z art. 398³ § 1 pkt 1 i 2 oraz

art. 398⁴ § 1 pkt 2) k.p.c., jako niezawierającej uzasadnienia przedstawionych podstaw kasacyjnych, a w przypadku uznania przez Sąd Najwyższy, iż ta przesłanka nie zachodzi, skarżący wniósł o oddalenie skargi kasacyjnej, jako bezzasadnej oraz zasądzenie od organu rentowego na rzecz ubezpieczonego kosztów postępowania kasacyjnego, w tym kosztami zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna jest zasadna, bowiem pojawiające się w niej problemy prawne zostały już rozstrzygnięte w judykaturze uchwałą składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 15 grudnia 2021 r., III UZP 7/21 (OSNP 2022 nr 6, poz. 58), zgodnie z którą ubezpieczonemu, który pozostawał w zawodowej służbie wojskowej przed dniem 2 stycznia 1999 r. i pobiera emeryturę wojskową wynoszącą 75% podstawy jej wymiaru obliczoną bez uwzględnienia okresów składkowych i nieskładkowych, z tytułu których jest uprawniony również do emerytury z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, wypłaca się jedno z tych świadczeń - wyższe lub wybrane przez niego (art. 95 ust. 1 i 2 ustawy emerytalnej w związku z art. 7 ustawy zaopatrzeniowej). W uzasadnieniu powołanej uchwały Sąd Najwyższy wyjaśnił powody, dla których nie można zaakceptować stanowiska skarżącego, a tym samym wyznaczył standard interpretacyjny, który obecnie nie pozwala akceptować wykładni prezentowanej w wyroku Sądu Najwyższego z dnia 24 stycznia 2019 r., I UK 426/17 (OSNP 2019 nr 9, poz. 114).

W uchwale składu siedmiu sędziów Sąd Najwyższy przyjął, że ubezpieczonemu, który pozostawał w zawodowej służbie wojskowej przed dniem 2 stycznia 1999 r. i pobiera emeryturę wojskową wynoszącą 75% podstawy jej wymiaru, obliczoną bez uwzględnienia okresów składkowych i nieskładkowych, z tytułu których jest uprawniony również do emerytury z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, wypłaca się jedno z tych świadczeń - wyższe lub wybrane przez niego (art. 95 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, II USKP 77/22 5 jednolity tekst: Dz.U. z 2021 r., poz. 291 ze zm. w związku z art. 7 ustawy z dnia 10 grudnia 1993 r. o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych oraz ich rodzin, jednolity tekst: Dz.U. z 2020 r., poz. 586 ze

zm.). W uzasadnieniu uchwały Sąd Najwyższy przypomniał, że w teorii prawa istnieje ugruntowane stanowisko odnośnie do reguł pierwszeństwa wykładni językowej. Ten kierunek akceptuje także judykatura Sądu Najwyższego i przyjmuje, że w państwie prawnym interpretator musi zawsze w pierwszym rzędzie brać pod uwagę językowe znaczenie tekstu prawnego. Jeśli zaś językowe znaczenie tekstu jest jasne, wówczas - zgodnie z zasadą *clara non sunt interpretanda* - nie ma potrzeby sięgania po inne, pozajęzykowe metody wykładni. W takim wypadku wykładnia pozajęzykowa może jedynie dodatkowo potwierdzać, a więc wzmacniać wyniki wykładni językowej wykładnią systemową czy funkcjonalną. Jeżeli jednak pojawiają się silne jurystyczne argumenty przeciwstawne, które upoważniają do stosowania w sprawie pozajęzykowych reguł wykładni prawa, to tego rodzaju wnioskowanie również jest akceptowane w teorii prawa. Przyjmuje się bowiem, że nawet gdy rezultaty wykładni językowej są jasne, ale pozostają w zasadniczej sprzeczności z hierarchią wartości systemu prawa, to dopuszczalne są inne metody wykładni prawa. Sąd Najwyższy podkreślił, że występująca w dotychczasowym orzecznictwie kontrowersja wywołująca rozbieżność, a w konsekwencji powodująca poważne wątpliwości i kreująca to zagadnienie prawne, nie dotyczy wykładni całego art. 95 ust. 2 ustawy emerytalnej, ale użytego w tym przepisie zwrotu: „emerytura (...) obliczona według zasad określonych w art. 15a albo art. 18e ustawy z dnia 10 grudnia 1993 r. o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych”, który określa wyjątki od niewątpliwie obowiązującej w polskim prawie zabezpieczenia społecznego zasady prawa do jednego świadczenia z tytułu tego samego ryzyka, zwanej też zasadą niekumulacji świadczeń. W ocenie Sądu Najwyższego w powiększonym składzie, wykładnia będącego przedmiotem analizy zwrotu, dokonywana z uwzględnieniem reguł gramatycznych, musi prowadzić do wniosku, że uprawnione jest zarówno przyjęcie, że w art. 95 ust. 2 chodzi wyłącznie o odesłanie do zasad, a więc jedynie do sposobów obliczenia emerytury wojskowej określonych w art. 15a i art. 18e ustawy zaopatrzeniowej (tak Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 24 stycznia 2019 r., I UK 426/17), jak i uznanie, że owe zasady nie mogą abstrahować od dwóch odrębnych kręgów adresatów owych II USKP 77/22 6 zasad, gdyż są one odnoszone tylko do nich, skoro unormowane w powołanych przepisach zasady obliczenia emerytur wojskowych dotyczą jedynie „żołnierzy powołanych do zawodowej służby

wojskowej po raz pierwszy po dniu 1 stycznia 1999 r.” oraz „żołnierzy powołanych do zawodowej służby wojskowej po raz pierwszy po dniu 31 grudnia 2012 r.” (tak Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 4 grudnia 2013 r., II UK 223/13), natomiast z całą pewnością nie żołnierzy, którzy pozostawali w służbie przed dniem 2 stycznia 1999 r., gdyż zasady obliczania przysługującej im emerytury wojskowej określają art. 14 i art. 15 ustawy zaopatrzeniowej, przewidujące między innymi możliwość doliczenia do wysługi emerytalnej okresów „stażu cywilnego”. To drugie stanowisko zyskuje zresztą wsparcie w wykładni gramatycznej kontekstowej, która nakazuje odwołanie się do tekstu, którego część stanowi zwrot podlegający interpretacji (kontekstu), a zatem każe uwzględniać także miejsce (otoczenie), w którym ustawodawca ów zwrot umieścił. W świetle uregulowań zawartych w powołanych przepisach, wspólnym mianownikiem dla wszystkich wymienionych grup żołnierzy zawodowych jest natomiast tylko maksymalna i minimalna kwota emerytury, która nie może przekroczyć 75% podstawy jej wymiaru (art. 18 ust. 1 oraz art. 18h ust. 1), a także nie może być niższa od kwoty najniższej emerytury (art. 18 ust. 2 i 3 oraz art. 18h ust. 2), ale już nie przyjęte w nich reguły obliczania emerytury. Wątpliwości w ramach tej metody wykładni dotyczą również sposobu rozumienia art. 15a ustawy zaopatrzeniowej w zakresie, w jakim co do samych zasad obliczenia emerytury przepis ten nakazuje stosować wyłącznie art. 15 ust. 1 pkt 1 i ust. 1a-5, a co za tym idzie eliminuje możliwość uwzględnienia okresów „stażu cywilnego” zarówno poprzedzających służbę (art. 15 ust. 1), jak i przypadających po zwolnieniu ze służby (art. 14). Sąd Najwyższy wyraził przy tym pogląd, że interpretacja budzącego wątpliwości zwrotu, użytego w art. 95 ust. 2 ustawy emerytalnej, przeprowadzona z uwzględnieniem językowych metod wykładniczych nie pozwala na uznanie, iż jego znaczenie jest na tyle jednoznaczne i jasne, że nie wymaga sięgnięcia do reguł pozajęzykowych. Przechodząc więc do wykładni systemowej, Sąd Najwyższy stwierdził, że może ona posłużyć potwierdzeniu obowiązywania w polskim prawie zabezpieczenia społecznego zasady prawa do jednego świadczenia z tytułu tego samego ryzyka ubezpieczeniowego, zwanej też zasadą niekumulacji świadczeń. W systemie powszechnym zasada ta znajduje potwierdzenie w regulacji art. 95 ust. 1 ustawy emerytalnej, który stanowi, że w razie zbiegu u jednej osoby prawa do kilku świadczeń przewidzianych w ustawie wypłaca się jedno z tych świadczeń - wyższe

lub wybrane przez zainteresowanego, a także w art. 95 ust. 2 *in principio* tej ustawy, zgodnie z którym przepis ust. 1 stosuje się również, z uwzględnieniem art. 96, w razie zbiegu prawa do emerytury lub renty określonych w ustawie z prawem do świadczeń przewidzianych w przepisach o zaopatrzeniu emerytalnym osób, o których mowa w art. 2 ust. 2, to jest żołnierzy zawodowych oraz funkcjonariuszy Policji, Urzędu Ochrony Państwa, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Straży Granicznej, Straży Marszałkowskiej, Biura Ochrony Rządu, Służby Ochrony Państwa, Państwowej Straży Pożarnej, Służby Celnej, Służby Celno-Skarbowej i Służby Więziennej. Analogiczne przepisy znajdują się w ustawie zaopatrzeniowej (art. 7) oraz w ustawie z dnia 18 lutego 1994 r. o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Straży Granicznej, Straży Marszałkowskiej, Służby Ochrony Państwa, Państwowej Straży Pożarnej, Służby Celno-Skarbowej i Służby Więziennej oraz ich rodzin (także art. 7), które przewidują, że w razie zbiegu prawa do emerytury lub renty w nich przewidzianych z prawem do emerytury lub renty albo do uposażenia w stanie spoczynku lub uposażenia rodzinnego przewidzianych w odrębnych przepisach wypłaca się świadczenie wyższe lub wybrane przez osobę uprawnioną, jeżeli przepisy szczególne nie stanowią inaczej.

Zdaniem Sądu Najwyższego w powiększonym składzie, przy stosowaniu wykładni systemowej konieczne jest również sięgnięcie do kwestii temporalnych, które spowodowały, że doszło do zróżnicowania zasad obliczania emerytur wojskowych w zależności od daty powołania do służby. Sąd Najwyższy przypomniał, że na mocy pierwotnego brzmienia ustawy emerytalnej żołnierze zawodowi, którzy rozpoczęli służbę po dniu wejścia w życie tej ustawy (1 stycznia 1999 r.), zostali włączeni do powszechnego systemu ubezpieczeń społecznych, natomiast II USKP 77/22 8 uprawnienia emerytalne żołnierzy pozostających w służbie w tym dniu były określone nadal przez przepisy o zaopatrzeniu emerytalnym tych osób (art. 1 ust. 2 pkt 1 ustawy emerytalnej w jej pierwotnym brzmieniu). Ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o zmianie ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych oraz niektórych innych ustaw

wprowadziła jednak do systemu emerytalnego zmiany polegające na ponownym objęciu żołnierzy zawodowych, którzy wstąpili do służby po dniu 1 stycznia 1999 r., zaopatrzeniowym systemem emerytalnym oraz wyłączeniu ich z ubezpieczeń społecznych, co stanowiło „rewizję” rozwiązania uprzednio przyjętego przez ustawodawcę. Poczynając od dnia 1 października 2003 r., wszyscy żołnierze zawodowi są zatem objęci systemem zaopatrzeniowym, bez względu na datę podjęcia służby. Wejście w życie ustawy zmieniającej z dnia 23 lipca 2003 r. doprowadziło równocześnie do zróżnicowania zasad obliczania emerytur wojskowych w odniesieniu do żołnierzy zawodowych, którzy służbę podjęli przed dniem 2 stycznia 2003 r. oraz poczynając od tego dnia. O ile bowiem ci pierwsi zachowali prawo do obliczenia wysokości emerytury wojskowej na dotychczasowych zasadach (art. 15 z uwzględnieniem art. 14 ustawy zaopatrzeniowej), o tyle dla tych drugich, to jest tych, którzy zostali powołani do służby wojskowej po raz pierwszy po dniu 1 stycznia 1999 r., emerytura wojskowa wynosząca także 40% podstawy wymiaru za 15 lat służby wzrastała „według zasad określonych w art. 15 ust. 1 pkt 1 i ust. 1a-5”, a zatem wzrost przysługującej im emerytury nie mógł już uwzględniać okresów składkowych i nieskładkowych poprzedzających służbę wymienionych w art. 15 ust. 1 pkt 2-4 ustawy oraz przypadających po zwolnieniu ze służby (art. 14 ustawy). Opisana regulacja wyraźnie wskazuje na to, że wskutek zmian dokonanych ustawą z dnia 23 lipca 2003 r. doszło do wprowadzenia nowego modelu obliczania emerytur wojskowych dla „nowych” żołnierzy zawodowych, powołanych do służby po dniu 1 stycznia 1999 r., przy czym zmiany te miały obowiązywać na przyszłość i ziścić się w nie wcześniej niż po dniu 31 grudnia 2013 r., gdy pierwsi powołani do służby żołnierze zawodowi osiągną minimalny 15-letni okres tej służby. Tacy żołnierze już w chwili powołania ich do służby znali swoją sytuację prawną po osiągnięciu tego stażu. Wiedzieli między innymi, że wprawdzie nie będą mogli uwzględnić sobie w stażu emerytalnym mającym wpływ zwiększenie świadczenia jakiegokolwiek stażu „cywilnego”, zarówno poprzedzającego służbę, jak i uzyskanego po zwolnieniu ze II USKP 77/22 9 służby, jednakże z drugiej strony nabędą prawo do emerytury powszechnej, jeśli zdecydują się na podleganie ubezpieczeniom społecznym i zgromadzą kapitał składkowy, który zostanie „skonsumowany” po osiągnięciu przez nich powszechnego wieku emerytalnego bez względu na długość okresu opłacania

składek. Sąd Najwyższy uznał, że systemowa wykładnia użytego w art. 95 ust. 2 ustawy emerytalnej zwrotu „z wyjątkiem przypadku, gdy emerytura wojskowa (...) została obliczona według zasad określonych w art. 15a albo 18e ustawy (zaopatrzeniowej) ...” daje podstawę do przyjęcia, że ów wyjątek należy interpretować nie tylko przedmiotowo, to znaczy wyłącznie przez pryzmat zasad obliczania emerytury wojskowej wynikających z art. 15a albo 18e ustawy zaopatrzeniowej, ale także podmiotowo, co oznacza konieczność wzięcia pod uwagę adresatów tych przepisów. To dla nich ustawodawca wprowadził bowiem (na przyszłość) możliwość równoczesnego pobierania emerytury wojskowej i emerytury powszechnej, odbierając im równocześnie prawo do wzrostu emerytury wojskowej z tytułu doliczenia stażu „cywilnego” i pozostawiając jednak taką samą możliwość (prawo wyboru) także dla żołnierzy powołanych do służby przed dniem 2 stycznia 1999 r., po spełnieniu (poczynając od dnia 1 stycznia 2025 r.) przesłanek określonych w art. 18i ustawy zaopatrzeniowej. Rezultat wykładni systemowej znajduje potwierdzenie również w wykładni funkcjonalnej (celowościowej) art. 95 ust. 2 ustawy emerytalnej. Pośrednio na cel uregulowania zawartego w tym przepisie wskazują bowiem uzasadnienia projektów zmian ustawowych, z których wynika, że projektodawca nie zakładał możliwości kumulacyjnego pobierania świadczeń z obu systemów. Przyjął bowiem, a założenie to zostało następnie w pełni zaakceptowane i zrealizowane w toku procesu legislacyjnego, że w każdym przypadku osoba uprawniona do emerytury wojskowej oraz emerytury powszechnej, która pozostawała w zawodowej służbie wojskowej w dniu 1 stycznia 1999 r. musi dokonać wyboru świadczenia, które ma być jej wypłacane, również wtedy, gdy wysokość emerytury wojskowej została obliczona wyłącznie na podstawie okresów tej służby, bez „uzupełnienia” jej o zwiększenie wynikające z przebytych okresów składkowych i nieskładkowych. Sąd Najwyższy w powiększonym składzie podzielił także stanowisko wyrażone w wyroku z dnia 24 stycznia 2019 r., I UK 426/17 (Legalis nr 1866677), II USKP 77/22 10 zgodnie z którym dla analizy ukształtowanego w art. 95 ust. 2 ustawy emerytalnej zbiegu świadczeń nie ma znaczenia art. 67 ust. 1 Konstytucji RP, gdyż w odniesieniu do wynikającego z tego przepisu prawa do zabezpieczenia społecznego ustawodawca dysponuje dużą swobodą, co potwierdza powołane w wymienionym wyroku orzecznictwo Trybunału Konstytucyjnego.

Uzupełniając Sąd Najwyższy stwierdził, że także Europejski Trybunał Praw Człowieka w decyzjach z dnia 11 grudnia 2018 r., nr 39247/12 (LEX nr 2626955) i nr 41178 (LEX nr 2627060) uznał uprawnienie państwa – strony Konwencji o ochronie prawa człowieka - do samodzielnego kształtowania systemu zabezpieczenia społecznego, w tym do wprowadzenia zasady wypłaty jednego świadczenia, w myśl której świadczeniobiorcy nie można przyznać jednocześnie dwóch świadczeń.

Podsumowując, Sąd Najwyższy w powiększonym składzie stanął na stanowisku, że budzący wątpliwości interpretacyjne zwrot „z wyjątkiem przypadku, gdy emerytura wojskowa (...) została obliczona według zasad określonych w art. 15a albo 18e ustawy (zaopatrzeniowej) ...” użyty w art. 95 ust. 2 ustawy emerytalnej, wykładany z uwzględnieniem reguł gramatycznych, systemowych i funkcjonalnych powinien być rozumiany jako odnoszący się tylko do żołnierzy, których emerytury są obliczane na podstawie tych przepisów, a zatem do żołnierzy powołanych do zawodowej służby wojskowej, odpowiednio po dniu 1 stycznia 1999 r. oraz po dniu 31 grudnia 2012 r.

Sąd Najwyższy w niniejszym składzie podziela pogląd prawny wyrażony w uchwale składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 15 grudnia 2021 r. (sygn. III UZP 7/21), który znajduje zastosowanie także w rozstrzygnięciu niniejszej sprawy. Odmienna wykładnia powołanych przepisów dokonana przez Sąd Apelacyjny przemawia za uwzględnieniem skargi kasacyjnej organu rentowego.

Zgodnie z art. 398¹⁶ k.p.c., jeżeli podstawa naruszenia prawa materialnego jest oczywiście uzasadniona, a skargi kasacyjnej nie oparto także na podstawie naruszenia przepisów postępowania lub podstawa ta okazała się nieuzasadniona, Sąd Najwyższy może - na wniosek skarżącego - uchylić zaskarżony wyrok i orzec co do istoty sprawy. W rozpoznawanej skardze kasacyjnej podniesiony został co prawda zarzut naruszenia przez Sąd drugiej instancji przepisów proceduralnych, ale zarzut ten pozbawiony jest jakichkolwiek podstaw. Co więcej, wskazane przez stronę skarżącą przepisy kodeksu postępowania cywilnego, tj. art. 233 § 1 k.p.c., art. 382 k.p.c., art. 391 § 1 k.p.c., nie mogły odnieść spodziewanego skutku - zgodnie bowiem z art. 398³ § 3 k.p.c., podstawą skargi kasacyjnej nie mogą być zarzuty dotyczące ustalenia faktów lub oceny dowodów. Sąd Najwyższy jest bowiem związany dokonanymi przez sądy *meriti* ustaleniami faktycznymi, stanowiącymi podstawę

zaskarżonego orzeczenia (art. 398¹³ § 2 k.p.c.). Oznacza to niedopuszczalność powoływania się przez skarżącego na wadliwość wyroku sądu drugiej instancji polegającą na ustaleniu faktów lub niewłaściwie przeprowadzonej ocenie dowodów.

Biorąc powyższe pod uwagę, w oparciu o art. 398¹⁶ k.p.c., należało orzec jak w pkt 1 wyroku. Sąd Najwyższy uznał także, że w sprawie wystąpiły szczególne okoliczności związane z koniecznością rozstrzygnięcia zagadnienia prawnego przez powiększony skład Sądu Najwyższego i w punkcie 2 wyroku, na podstawie art. 102 k.p.c. w związku z art. 398²¹ k.p.c., nie obciążył odwołującego się kosztami postępowania skarżącego.

[a!]